

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 473/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) kansainväliseen terveyssäännöstöön (International Health Regulations, IHR) liittyvistä päätöksistä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juha Mäenpään /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 473/2024 vp:

Pitääkö Suomen valtio Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) kansainväliseen terveyssäännöstöön (International Health Regulations, IHR) kesäkuussa 2024 tehtyjä muutoksia oikeudellisesti pätevinä WHO:n yleiskokouksessa mahdollisesti tapahtuneesta sääntörikkomuksesta huolimatta ja

käsitelläänkö Maailman terveysjärjestön (World Health Organization, WHO) kansainväliseen terveyssäännöstöön (International Health Regulations, IHR) kesäkuussa 2024 tehtyjen muutosten hyväksyminen Suomen eduskunnassa päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Maailman terveysjärjestö WHO:n kansainvälinen terveyssäännöstö (2005) (SopS 50 ja 51/2007, jäljempänä IHR) on WHO:n puitteissa tehty kansainvälinen sopimus ja yhteistyön perusta, joka kattaa toimia rajat ylittäviin terveysuhkiin varautumiseksi ja vastaamiseksi. Eduskunta on 16.1.2007 hyväksynyt IHR:n siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (HE 259/2006 - EV 258/2006 vp) ja tasavallan presidentti on 2.3.2007 hyväksynyt sen perustuslain 8 luvun mukaisesti. IHR on tullut voimaan 15.6.2007, ja se on saatettu Suomessa voimaan lailla ja asetuksella perustuslain 95 §:n mukaisesti. Osa IHR:n määräyksistä kuuluu EU:n ja osa jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Covid-19-pandemian seurauksena WHO:n jäsenvaltiot arvioivat, että kansainvälistä sääntelykehystä pandemioihin ja muihin terveysuhkiin varautumiseksi tulee vahvistaa. WHO:n jäsenvaltioiden oli mahdollista tehdä IHR:n muutosehdotuksia WHO:n pääjohtajalle syyskuun 2022 loppuun mennessä, ja niitä alettiin käsitellä marraskuussa 2022. WHO:n 77. yleiskokous hyväksyi muutokset 1.6.2024.

IHR:n muutokset antavat kansainväliselle yhteisölle paremmat välineet ehkäistä ja torjua pandemioita ja muita terveysuhkia. Muutokset sisältävät myös teknisiä päivityksiä, joiden tarkoituksena ottaa huomioon ajan saatossa tapahtunut teknologinen kehitys. IHR:n muutoksilla ei muuteta WHO:n peruskirjan mukaista toimivaltaa suhteessa kansallisvaltioihin.

IHR:n muutosten osalta noudatetaan IHR:n 55 ja 59 artikloiden sekä WHO:n perussäännön (SopS 25 ja 26/1948) 22 artiklan mukaisesti niin sanottua opting out –menettelyä. Mikäli IHR:n osapuoli ei hylkää muutoksia tai esitä niihin varauksia 10 kuukauden kuluessa WHO:n pääjohtajan muutoksia koskevan ilmoituksen päivämäärästä (19.9.2024), tulevat nyt kyseessä olevat muutokset sen osalta voimaan 19.9.2025.

Perustuslain 8 luku sisältää säännökset kansainvälisiä velvoitteita koskevasta kansallisesta toimivallanjaosta. Myös niin sanotussa opting out -menettelyssä tehtävät sopimusmuutokset käsitellään kansallisesti perustuslain 8 luvun mukaisessa menettelyssä.

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan hallituksen esitystä eduskunnalle IHR:n muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevään 2025 istuntokaudella. Esitykseen sisältyy lakiehdotus muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Eduskunta hyväksyy WHO:n 77. yleiskokouksessa 1.6.2024 hyväksytyt IHR:n muutokset perustuslain 8 luvun mukaisesti siltä osin kuin ne kuuluvat Suomen toimivaltaan. Muutokset sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, eli muutosten hyväksymiseksi tarvitaan eduskunnan hyväksyntä, jonka jälkeen tasavallan presidentti päättää muutosten hyväksymisestä. Koska IHR:n muutokset eivät sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, muutokset voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus niiden voimaansaattamislainsäädännön tavallisen lain säätämisyksessä.

Helsingissä 6.1.2025

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen